

Zprávy / Reports

Prof. MUDr. PhDr. Eugen Strouhal, DrSc., Dr.habil.

(24. 1. 1931 v Praze – 20. 10. 2016 v Praze)

BŘETISLAV VACHALA

*Český egyptologický ústav Filozofické fakulty
Univerzity Karlovy, Celetná 20, 110 00 Praha 1*

Pohřební řeč v chrámu Páně Neposkvrněného početí Panny Marie v Praze – Strašnicích dne 7. listopadu 2016.

Vážení otcové, vážená zarmoucená rodino, vážení smuteční hosté,

je pro mě těžké a bolestné rozloučit se jménem naší egyptologické obce se zesnulým panem profesorem Evženem Strouhalem. Když ovšem říkám jménem naší, tedy české egyptologické obce, myslím, že právě tak mohu právem uvést i jménem světové egyptologie, k níž profesor Strouhal také náležel. Dovolím si rozloučit se i jménem našich četných egyptských spolupracovníků a kolegů, s nimiž ho pojila pevná přátelská pouta. Vždy na něho vzpomínali a ptali se třeba i naši prostí dělníci a hlídači z Abúsíru a Sakkáry, kteří si ho velice oblíbili a vážili si ho.

Osobně jsem měl možnost setkat se s profesorem Strouhalem poprvé v roce 1970 jako student 1. ročníku egyptologie a arabštiny na pražské filozofické fakultě Univerzity Karlovy, když nám po dobu jednoho semestru přednášel pravěké dějiny Afriky. Jeho hodiny byly ovšem nezapomenutelné. Vykládal velice klidně, přirozeně a nesmírně poutavě. Tehdy jsme byli pouze dva studenti a mnohdy se také Strouhalovy přednášky měnily téměř v kolegiální rozhovor. Jako student a potom jako absolvent a člen tehdejšího Československého (a následně Českého) egyptologického ústavu Univerzity Karlovy v Praze a Káhiře jsem za ním pravidelně docházel do Náprstkova muzea, kde vedl od roku 1969 oddělení pravěku a starověku Přední Asie a Afriky. Právě v depozitáři tohoto muzea jsou dodnes uloženy cenné staroegyptské památky, mezi nimiž jsou zastoupeny i archeologické nálezy přivezené našimi egyptologickými expedicemi do Núbie a Abúsíru. Některé z nich jsem zpracovával a úzce přitom spolupracoval se svým kolegou Evženem Strouhalem. Vzpomínám si například na zajímavé tvůrčí diskuse o skalních hrobkách v Naga

el-Faríku, které on zpracovával po archeologické a antropologické stránce a já zase sestavoval a zpracovával jejich popsané pískovcové sarkofágy.

Zmíněných expedic se Evžen Strouhal pravidelně účastnil jako antropolog, archeolog a lékař, k čemuž měl se svými specializacemi fyzická antropologie a prehistorická archeologie ty nejlepší předpoklady. Jelikož mu učaroval starověký Egypt, záhy se orientoval na egyptskou antropologii. Egyptu ostatně zůstal věrný po celý život, ať už působil celá 60. léta minulého století v Československém egyptologickém ústavu Univerzity Karlovy, následně ve zmíněném Náprstkově muzeu, složce pražského Národního muzea, a od roku 1990 na 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy v jejím Ústavu dějin lékařství a cizích jazyků, jehož byl do roku 1998 přednostou a poté emeritním profesorem.

Rozsáhlá vědecká, pedagogická a popularizační činnost Evžena Strouhala byla velmi záslužná a také se právem dočkala mnoha prestižních ocenění u nás i v zahraničí. Trvalou hodnotu mají monografie a studie, v nichž profesor Strouhal shrnul výsledky svého antropologického a paleopatologického bádání vycházejícího ze studia, zpracování a vyhodnocení souborů egyptských mumií a kosterních pozůstatků uložených v různých světových muzeích nebo právě objevených

při archeologických výzkumech, kterých se účastnil. Vedle zmíněných českých to byly především britsko-nizozemské a australské výpravy do Sakkáry, francouzská do oázy Chárgy v Západní poušti, německá do Dahšúru a ovšem i egyptské působící na různých lokalitách po celém Egyptě.

Průkopnický byl multidisciplinární výzkum staroegyptských mumii uložených v našich sbírkách a muzeích, který uskutečnil tým vedený Evženem Strouhalem a Lubošem Vyhnánkem v letech 1971-1973. Připomeňme, že právě v roce 1973 se Evžen Strouhal stal spoluzakladatelem oboru paleopatologie a mezinárodní Paleopatologické asociace v americkém Detroitu. Profesor Strouhal rovněž zkoumal mumie či pozůstatky mumii významných egyptských panovníků, královen, dalších příslušníků královských rodin, hodnostářů a kněží. Zmíňme například vládce Raneferefa, Sekenenrea Taa, Smenchkarea (?), Ramesse V. nebo královnu Mutnedžemet. Často překvapující výsledky těchto výzkumů pravidelně zaváděly profesora Strouhala do aktuálních, často bouřlivých egyptologických diskusí o jednotlivých osobnostech egyptských dějin, o jejich příbuzenských vztazích a rodokmenech.

Mezi všemi vědeckými i populárními knihami profesora Strouhala zaujímá zvláštní místo jeho velice poutavý Život starých Egyptanů, který se od roku 1989 dočkal 19 úspěšných vydání v 9 zemích světa a zařadil se tak mezi vůbec nepřekladanější a nejvydávanější knihy pojednávající o každodenním životě dávných obyvatel země na Nilu. Velký dopad a ohlas měly také Strouhalovy výstavy o starověkém Egyptě (zvláště *Staroegyptské mumie* a *Umění starého Egypta*), jeho četná vystoupení na tuzemských a mezinárodních konferencích a kongresech, přednášky pro odborníky, studenty i laickou veřejnost a různá televizní a rozhlasová vystoupení.

Profesor Strouhal byl také náruživý a velice vnímavý cestovatel, což jsem poznal z vlastní zkušenosti, když jsem měl možnost několikrát s ním putovat po Egyptě, zvláště ve Východní poušti a na Sinaji. A stejně jako dovedl napsat poutavé cestopisy o Mauretánii, Aljašce nebo Núbii, tak také dokázal v roce 2012 „překvapit“ krásnou knihou o životě a díle svého slavného děda profesora Čenka Strouhala, zakladatele české experimentální fyziky.

Pan profesor Strouhal, vždy naplněný vírou a nadějí, usilovně pracoval až do konce života, a tak jsme ještě stihli dokončit rukopis 2. dílu našeho rozsáhlého kompendia *Lékařství starých*

Egyptanů a rozpracovat jeho 3. díl. V tisku jsou potom ještě jeho další vědecké knihy o núbijských pohřebištích ve Wádí Kitně, Kalábši a Sajále.

Vážený pane profesore Strouhale, milý Evžene, ve staroegyptských *Textech pyramid* čtete: „*Usínáš, aby ses probudil, umíráš, abys žil.*“ To platí i o Tobě, neboť i Ty budeš žít v našich vzpomínkách a budeš k nám nadále promlouvat ze stránek svých knih a článků. O Tobě také platí přiléhavá slova, která jsi uvedl na závěr knihy o svém předku profesoru Čenku Strouhalovi: „*Plodem jeho života se stali hlavně jeho žáci a pokračovatelé, nositelé nebývalého rozvoje české fyziky, a objevy z jeho mladých let citují dodnes světoví badatelé, mezi které Čenek Strouhal právem náleží.*“ V tomto Tvém citátu jen zaměníme fyziku za antropologii, paleopatologii, dějiny lékařství a egyptologii a jméno Tvého děda Čenka Strouhala za Tvoje jméno. Tvé dobré jméno tak zůstane podle přesvědčení starověkých obyvatel Egypta, o jejichž poznání ses tolik zasloužil, věčně na zemi.

Drahý Evžene, svým oborům jsi dal celou řadu znamenitých děl, svému národu krásná pojednání o životě ve starověkém Egyptě, svým žákům příklad nezdolné energie a obrovské pile, své rodině a přátelům tolik oddanosti, lásky a krásného lidství. S mrtvým, avšak přece živým se s Tebou loučíme slovy ze staroegyptských stél: „*V míru, v míru, v míru jsi došel: buď vítán v zářné lodici Rea, Pána věčnosti!*“ a ovšem také slovy zaznamenanými na stěnách Tobě důvěrně známé mastaby vezíra Ptahšepse v Abúsíru: „*Kéž kráčíš krásně, kéž kráčíš krásně po krásných cestách (Západní říše), po nichž kráčeji chráněnci Velkého boha, v míru, v míru!*“

Čest Tvému jménu a úctu Tvé věčné památce!

Odpočívej v pokoji!

Poznámka:

Životopis Evžena Strouhala a jeho bibliografie byly naposledy uveřejněny v letošním roce u příležitosti jeho 85. narozenin:

Klír, Přemysl (2016): In honour of the 85th birthday of Prof. MUDr. PhDr. Eugen Strouhal, DrSc.. *Anthropologie* 54/2: 75-78.

Eugen Strouhal, List of Scientific Publications (by Prof. MUDr. PhDr. Eugen Strouhal), *Anthropologie*, 48/2 (2010), 69-90.

Addition to the list of scientific publications by Prof. MUDr. PhDr. Eugen Strouhal, DrSc.. *Anthropologie*, 54/ 2 (2016), 79-80.